ԵՐԵՍՈՒՆ· ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3641 — ՇԱԲԱԹ 21 ՄԱՐՏ 1884 — Ն. Տ. 12 ԱՊՐԻԼ

ԳԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 ղրուշ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Եռամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 3 »
Օտար թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա
Յանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ.
երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զեղչ տակարկութիւն կը լինի

ՄԱՄՐԱ

ԼՐԱԳԻՐ

40 ՓԱՐԱՁ — ՀԱՆԱՊԱՀԱՍԱՐԱԿ — 40 ՓԱՐԱՁ

ԳԱՅՄԱՆՔ

Գուրս գնացած լրագրաց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր — Տէօրէնին պիտի ուղղուի Կ. Պոլիս Բիզա, փաչա եօղուլը Շարգ Զարչըսը թիւ 37 Մասիսի գրատեղեակին։

Ճանաչու ծախքը նամակ չընդունուիր։

Չապուած նամակ, յօդուած չեն առնուիր։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 21 ՄԱՐՏ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

—o—

Ռուսական դեսպան Պ. տը Նէլիտոֆ՝ երէկ Բ. Դուռն երթալով՝ տեսակցեցաւ արտաքին գործոց Նախարար Բարձր. Արիֆի փաշայի հետ։

Կայսերական պալատն արաբողպետ Միւնիր պէյ՝ Անգլիական դեսպանատունն երթալով՝ յանուն վեհ. Սուլթանին ցաւակցութիւն յայտնեց Լորտ Տըֆրինի՝ Ալպանիի դաշին մահուան պատճառաւ։ Օսմանեան Պահակ յոգենաւն ալ՝ ինչպէս սգոյ կէս դրոշակ պարզած է։

Կայսերական կառավարութիւնն հրաման ղրկեց Պրուսայի կուսակալին, որպէս զի պատշաճ բնակարան մը կահաւորէ և Աւստրիոյ գահաժառանգ իշխանին ընդունելութեան համար այժմէն ամէն պատրաստութիւն տեսնէ։

Մօնիթէօր Օրիանթալէն առնլով ծանուցած էինք թէ Սպարապետ Ղազի Օսման փաշա՝ Կայսերական Սթամպուլ յոգենաւով՝ ընդ առաջ պիտի երթայ Աւստրիոյ գահաժառանգ իշխանին, ի վառնա Ցիչեալ լրագրին՝ իւր երէկի թուոյն մէջ՝ այս լուրն ուղղելով, կ'ըսէ թէ, ոչ թէ Սպարապետ Ղազի Օսման փաշայի, այլ Ղազի Ահմէտ Մուխթար փաշայի յանձնուած է Ն. արքայական բարձրութիւնը դիմաւորելու պաշտօնը։

Ճերիտէի Հավատիս կ'իմանայ թէ Անգլիական դեսպան Լորտ Տըֆրին՝ Անգլօ-Թուրք առեւտրական դաշնագրին նորոգման վերաբերմամբ Բ. Դրան վերջին ծանուցագրին ի պատասխանի՝ նոր ծանուցագիր մը մատուցած է Բ. Դրան և Օսմ. ծանուցագրին մէջ բացատրուած փաստերն հերքած։

Ճերիտէի Հավատիս, իւր այս աւուր խմբագրական յօդուածին մէջ, խոստովանելով թէ մէն մի տերութիւն բարենորոգումներ ի գործ դնելով միայն կրնայ իւր բաղձացեալ նպատակին հասնիլ, կ'ըսէ թէ մինչեւ օտարազգիք են որ մեր՝ Օսմ. տէրութեան բարենորոգումներ յղացադրելուն դէմ առարկութիւններ կ'ընեն, դարձեալ օտարազգիք են որ արգելք կը լինին առաջադրեալ բարենորոգմանց գործադրման. «Ոչ ապաքէն բարենորոգում ըսուած բանը դրամով կը լինի. ուրեմն ի՞նչու Պուլղարիա իւր տարեկան հարկը չվճարեր, չորս մանր տէրութիւնք չեն մասնակցիր Օսմ. պարտուց վճարման, Բաթէնթպի տուրքը չգործադրուիր և օտարազգիք կալուածական տուրք վճարելու իսկ կը դժկամակին։ Թուրքիոյ ելմտական այս անձուկ վիճակին հետ բաղդատմամբ, կը յարէ ճերիտէ, կայսերական կառավարութիւնը նորէն հանրօգուտ շինութեանց, դատական և ելմտական կարեւոր բարենորոգումներ ի գործ դրած է, որոց ոչ մին տեսնուած է անցեալ դարուն մէջ, երբ կառավարութիւնն չատ աւելի հարուստ էր։ Առանց դրամի այսչափ բարենորոգմանց գործադրումը վեհ. Սուլթանին հայրախնամ հոգածութեան կը պարտինք։

Ցայտնի է թէ Բ. Դուռը՝ Սերպիոյ թողեալ երկիրներու մէջ գրտնուող վագրֆներու փոխարէն հարցուցում մը կը պահանջէ Սերպիական կառավարութենէն։ Թայմզ լրագրոյ Վիէննայի թղթակիցը կ'ըսէ թէ Սերպիական կառավարութիւնն ալ փոխադարձ հատուցում մը պահանջեր է Թուրքիոյ—Սերպիական պատերազմին մէջ գերի կնող Օսմ. զօրաց սննդեանն համար։ Բ. Դուռն իրաւամբ կը մերժէ Սերպիոյ այս պահանջումը։

Հանեայէն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Կիրիտի կուսակալ Ֆոթիատէս փաշա՝ Նախընթաց օրն Հանեա հասնելով՝ մեծ համակրութեամբ ընդունուեր է. Իսլամ և Քրիստոնեայ ժողովրդէն։

Երէկի Իսդրըն էքսբրէսի մէջ կը կարդամք.

«Խարդումի անկման և Կորտոն փաշայի գերութեան վրայ պարտած զրոյցը չհաստատուիր։ Սուաքիմէն առնուած միակ լուրը սա է թէ կրահամ զօրավարին հրամանաց ներքեւ գտնուող բոլոր զօրքերը՝ Սուաքիմի շրջակայ Շէյխերէն հնազանդութեան բացորոշ խոստում և անոնց բարեկամական գրաւականները ստանալէ յետոյ՝ յոգենաւնստեր են Սուէյշ երթալու համար։ Ոմանք կը կարծեն թէ արիասիրտ պատերազմող Օսման Տիկմա՝ Անգլ. զօրաց մեկնումն իմանալուն պէս՝ իւր քարանձաւէն դուրս պիտի ելնէ, իւր գերբնական բնութիւնը պիտի վերզգենու և իւր կուսակիցներն ևս առաւել վայրագ յիմարութեանց պիտի մղէ՝ շնորհիւ [illegible] թեանց»։

Արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Ցատեան Վսեմ. Ցարութիւն էֆէնտի, անձնական տկարութեան պատճառաւ, նախընթաց օրը չկրցաւ իւր պաշտօնատեղին երթալ։

Էվգաֆի նախարարութիւնն՝ իւր պաշտօնատան մէջ մուծանելի բարենորոգմանց տեղեկագիր մը պատրաստելով՝ Մեծ—Եպարքոսութեան մատոյց, որ զայն նախարարաց խորհրդոյ քննութեան ներկայելէ հետոյ՝ կայսերական պալատը պիտի յղէ ի վաւերացումն։

Երէկ Գերմանիոյ նախարարապետ Պիսմարգ իշխանին ծննդեան 70 դ տարեդարձն էր։

Փարիզէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Սուէյշի ջրանցին ընկերութեան վարչական խորհրդին որոշմամբ, յառաջիկայ յուլիսի 1էն սկսեալ, ջրանցէն անցնող յոգենաւերէն նաւուղիղի տուրք չպիտի առնուի մինչեւ ցնոր հրաման։

Մուսուլէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ տեղւոյն Ռուսական հիւպատոսն՝ որոորդութեան ժամանակ՝ երիվարէն վար ինկեր և հրացանը կրակ առնլով, զիստէն ծանրապէս վիրաւորուեր է։

Լոնտրայէն կը հեռագրեն փարիզի Էնթրանզիժան լրագրին թէ քոլերա ծագած է Բիչմոնտի զօրանոցին մէջ, ի Տըպլին։ Անգլիական իշխանութիւնք կը հերքեն այս զրոյցները, բայց կը խոստովանին թէ վերջին օրերս անձնապահ զօրաց գունդէն հինգ զօրականք յանկարծ հիւանդացեր և երկու երեք ուսուր մէջ մեռեր են։

Ոստիկանութիւնը նախընթաց օրը Պոլսոյ մեծ չուկային մէջ երկու արհեստաւորներ ձերբակալեց, որք պարզապէս ոսկի խաւով մը ծեփուած երկաթեայ օղեր և մատանիներ շինելով կը վաճառէին իբրև ոսկեղէն։

Լէմնոս կղզիէն կը գրեն թէ ծագկի հիւանդութիւնը մեծ կոտրած կ'ընէ գիւղորէից մէջ և թէ կառավարիչը կեդրոնական կառավարութենէն պատուաստ խնդրեր է այդ հիւանդութեան ծաւալումն արգիլելու համար։

Թերճէմանը Հագիգաթ, իւր այս աւուր թուով, կ'ըսէ թէ Ըէժիի ընկերութեան Պոլսոյ գործարանը պատահած կռուին մէջ երկու մարդիկ մեռած և 15–20 հոգի վիրաւորուած են։

Սթամպուլի մէջ կը կարդանք. «Ընթերցողք թերեւս յիշեն անգլիական Տէյլի Նիւզ լրագրին թղթակից Օ' Տոնովան Իթալիանային որ քանի մ'ամիս Պոլիս անցուց Մերվէն վերագարձած միջոցին, ուր զրկուած էր իբր յատուկ թղթակից Տէյլի Նիւզի կողմէ։ Թղթակիցը՝ Տփղիս գտնուած միջոցին, 13 տարեկան նորատի Հայ աղջկան մը հետ ծանօթացած և սիրած էր զայն։ Սակայն պարկեշտ դիտաւորութիւններ միայն տածելով այդ խարտեաշ աղջկան նկատմամբ, որոշեց անոր հիմնական կրթութիւն տալ բարձրագոյն դպրոցի մը մէջ, մինչև որ չափահաս լինի։ Ցսկաւ առ տակաւ թղթակցին սէրն արծարծեցաւ, այնպէս որ անոր լուսանկարներն հանել տուաւ, որոց մէջ կը տեսնուէր անվեհեր իրլանդացիս իւր սիրելւոյն ոտից ներքև պառկած, ինչպէս Հերակլէս առաջի ոտից Ոմփալի։ Աղջիկը գիշերօթիկ վարժարան մը դրուեցաւ և Պ. Օ' Տոնովան երկուք ու կէս տարի կանոնաւորապէս վճարեց թոշակն։ Այժմ տասն և ութ ամիս է որ թղթակիցը լուր չտար իւր վրայ ի Տփղիս։ Վերջին անգամ Սուտան գնացած էր և Հիքս փաշայի բանակին կ'ընկերանար, բայց չդիտցուիր թէ սպաննուած է թէ գերի ինկած։ Սակայն՝ սա ստոյգ է թէ աղջիկը 17 տարեկան է այժմ, գեղանի, ուսեալ, զգօն և չատեր զինքն ամուսնութեան կը խնդրեն։ Աղջկան ընտանիքն այժմ յոյժ անհանգիստ է անոր պաշտպանին վիճակին վրայ և կ'ըսուի թէ աղջկան ազգականներէն մին Պոլիս կը դըտնուի այժմ»։

Դահիրէ 24 մարտ. — Պէրպէրի հարաւային կողմի բովանդակ երկիրն ապստամբած է։ Ապստամբք ամէն կողմէ կը պաշարեն զեթարդում։ Հաղորդակցութիւնը բոլորովին ընդհատուած են։ Կորտոն փաշայի վիճակը՝ թէպէտ ծանր՝ բայց դէմ ցարդ երկիւղալից չհամարուիր։ Կորտոն փաշային նամակ տանող երկու սուրհանդակներ Պէրպէրէն ճանբայ ելան։

Սուաքիմ 24 մարտ. — Զրոյց կայ թէ կարծեաց անհամաձայնութիւն ծագած է Լոնտոնի կառավարութեան և Սուաքիմի անգլիական զօրաց հրամանատարներուն միջև։ Կառավարութիւնը կ'ուզէ անմիջապէս վերջացնել պատերազմը. բայց Հուէթ ծովապետ՝ ընդհակառակն՝ կ'ուզէ պատերազմին շարունակութիւնն յետաձգել մինչև հոկտեմբեր։

Լոնտրա 25 մարտ. — Երեսփոխանական ժողովին մէջ, Լորտ Ռ. Զըրչիլ առաջարկեց ժողովին՝ յաւելուածական վարկերուն վերաբերեալ օրինաց ծրագիրն ընդունելէ առաջ՝ տեղեկութիւններ խնդրել Սուտանի զինուորական գործողութեանց, Կորտոն զօրավարին վիճակն և Եգիպտոսի մէջ Անգլ. կառավարութեան հետեւած աշխարհավարութեան վրայ։ Արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Լորտ Ֆիձ Մորիս յայտարարեց թէ կրահամ զօրավարին զինուորական գործողութեանց նպատակն է ցըրուել ապստամբներն։ Եթէ զօրավարն յաջողի ցրուել թշնամեաց մեծագոյն մասն, ատենապանը կը կը յուսայ թէ ոչ եւս դժուարութիւն պիտի մնայ Պերպէրի ճանբան բանալու, ազակցութեամբ բարեկամ Շէյխերու, և այս բան լաւ ներգործութիւն մը պիտի ընէ Խարդումի գործոց վրայ։ Պ. Կորսթ դիտել տուաւ թէ Լորտ Ֆիձ Մորիսի յայտարարութենէն այնպէս կը հասկնայ թէ կրահամ զօրավարը Պերպէրի ճանբան պիտի բանայ։ Լորտ Ֆիձ Մորիս ժխատեց այս պնդումը մ'ըսած լինելը։ Լորտ Զըրչիլ ետ առաւ իւր առաջարկն։

Աւասիկ Արեւելեան երկաթուղեաց 85րդ վիճակահանութեան պարգեւ շահող թիւերը.

Թիւ-	Ֆրանգ
1,375,448	600,000
1,924,488	60,000
502,748	20,000
712,665	»

6,000 ֆրանգ շահող թիւք.

202,920	296 374	324,596
1,182,472	1,592,546	1,664,531

3,000 ֆրանգ շահող թիւք.

2,342	390 111	479.758	502,641	
557,097	568,861	712.419	932,204	
1,319,616	1,319.618	1,780,416		
1.924,486				

1,000 ֆրանգ շահող թիւք.

144,082	296.299	314,450	315,815
388,237	449,751	571.157	619,083
645.914	[illegible]	[illegible]	687,041
755,728	851,349	1,021,367	
1,021,370	1,125,945	1,253,789	
1,567.692	1,567.693	1,567,695	
1,592,547	1,653.722	1,750,229	
1,780,418	1,875,276	1,901,678	
1,901,680			

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Լոնտրա 1 ապրիլ.

Ալպանիի դաշին յուղարկաւորութեան հանդէսը Ս. Գերեզմանատան մէջ պիտի կատարուի ի Վինսոր փոխանակ Ֆրոկմորի, ինչպէս ծանուցուած էր նախապէս։ Թայմզ իւր այս աւուր թուով կ'ըսէ թէ Պ. Կլատսթոն գրեթէ կատարեալապէս ապաքինած է իւր վերջի հիւանդութենէն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—o—

ՀՐԱՒԷՐ

ԱՌ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՍ

Ազգային ժողովոյ ԻԳ. Նիստը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ ուրբաթ, 23 մարտ, ի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցի Ղալաթիոյ։

Ատեանը պիտի բացուի ժամ 7 ին։

Հրաւիրեալ են Ազգային երեսփոխանք իրենց ազգասիրական պարտականութիւնը կատարելու փութալ։

Մնամ ազօթարար
Ի դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր
Փոխանորդ Նորին
ԳԷՈՐԳ Ծ. Վ. ՐՈՒՍՃՈՒԳԼԵԱՆ

21 մարտ. 1884

ՕՐԱԿԱՐԳ

1. Տեղեկագիր Երուսաղէմայ պարտուց ՔՆՆԻՉ Ցանձնաժողովոյ։
2. Կանոնական Ծրագիր իրաւասութեան եւ պաշտաման Կաթողիկոսի ամենայն Հայոց —Ծրագիր Ցիշատակագրի։
3. Խնդիր ընտրութեան Կաթողիկոսի ամենայն Հայոց։
4. Տեղեկագիր Համարակալութեան Դիւանի ի վերայ Ազգ. Կեղր. Ելմտացոյցի։
5. Տեղեկագիր Վարչութեան Մայր-Ամրոցի մէջ տեղի ունեցած անցից մասին. (ի պատասխանի Ն. Էֆ. Թիւլպենտեանի հարցման)։

Ատենադպիր
Ց. ԴՈՒՐԳԻՆ

Թէև ծանուցած էինք թէ պատասխան երկու եկեղեցական երեսփոխանաց տեղ երէկ նոր ընտրուելիք պիտի կատարուէր Պատրիարքարանի մէջ, սակայն քուէարկութիւնը չկրցաւ կատարուիլ, թէև 80էն աւելի քուէներ եկած էին, վասն զի քուէհամարի գործողութեանց վրայ հսկող և քննիչ կարգեալ անդամք բացակայ էին։ Կ'երեւի թէ եկեղեցականք այս միջոցիս յոգնած են իրենց վերջին ծանր աշխատութեանց պատճառաւ։

Այս առթիւ հասկցուած է թէ Կ. Պոլսոյ մէջ կը գտնուին 38 եպիսկոպոսունք և վարդապետք, որոց հինգն առաջնորդ, և 120 քահանայ, որոց 15ը պանդուխտ։

Շաբաթ երեկոյ մայրաքաղաքս հասաւ Ատանայի Ս. Ուխտի Միութեան Տնօրէն-Ժողովոյ դեր-Ատենապետն, Ստեփան էֆէնտի Զաքարեան։ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի հակառակորդներն յղած են զայն իբր լեզուոր պատուիրակ, վարչութեան առջեւ իրենց դատը պաշտպանելու և Կաթողիկոսի ազգավնաս ընթացից վրայ մանրամասն տեղեկութիւններ տալու համար։

Ատանայի մէջ իրարու հակառակ նպատակներով երկու ընկերութիւնք կազմուած են, որոց միոյն անունն է Ճշմարտասիրաց Ընկերութիւն և երկրորդինը՝ Միութիւն Ս. Ուխտի։ Առաջնոյն նպատակն է Հայաստանեայց եկեղեցւոյ մէջ դարուս ոգւոյն համաձայն բարեփոխումներ մտցնելու ջանալ, իսկ երկրորդին նպատակն է այս կարծեցեալ բարենորոգիչներուն դէմ գործել։ Ընկերութեան ազդարարագիրքերը չեզոքացնելու պնդելով որ Հայաստանեայց եկեղեցին իւր արդի վիճակին մէջ սուրբ է և բարենորոգման պէտք չունի։ Ցաւալի է որ Ս. Մեկրտիչ Կաթողիկոս, փոխանակ այս վերջնոյն յոյժ տալու, ընդհակառակն Ճշմարտասիրաց ընկերութեան յոյժ տուած և անոր կանոնագիրն վաւերացուցած է, որ ուրիշ նպատակ չունի, բայց եթէ բողոքականութիւն ծաւալել Ատանայի մէջ։ Ատանայի ազգայնոց պատուիրակն՝ այսօր Քաղ. ժողովոյ ներկայանալով՝ կատարեալ և մանրամասն տեղեկութիւն պիտի տայ այս երկու ընկերութեանց նպատակներուն և տեղւոյն ազգային վիճակին վրայ։

Ատանայէն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ վերջին օրերս Ճշմարտասիրաց ընկերութեան անդամոց և Ս. Ուխտի Միութեան գործադրումը պահանջող ժողովրդեան միջև պատահած ցաւալի կռւոյն առթիւ ձերբակալեալ և բանտարկեալ ազդայինք ազատեր են բանտէն։

Ցաւելով կը կարդանք Նոր Դարի՝ մէջ հետեւեալ հատուածն, որ ըստ միւնիոյ առաջնորդ Գերաշնորհ Մելքիսեդեկ Սրբազանին սիրեցեալ եղբօր տարաժամ մահը կը գուժէ։ Խմբագրութիւնս իւր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Ն. Սրբազնութեան, մխիթարութիւն մաղթելով յերկնից։

«Փետրվարի 27 ին փոթիում մեռաւ իւր երիտասարդ, ծաղիկ հասակում մի բարի, մի ազնիւ մտքի և արտի տեր Հայ, Յովսէփ Մուրատեանը, մեր Ս. Մելքիսեդեկ Մուրատեանի եղբայրը։

«Ով որ հանգուցեալին ճանաչում է, նրա մահուան լուրը շատ պէտք է տխրացնէ նրան։

«Ինչպէսմեզ անցեալ շաբաթ հաղորդել էին, Յովսէփ Մուրատեանը 7000 բուբլի կտակել է Հայոց Բարեգործական ընկերութեան։ Մենք նրա կտակի մանրամասնութեանը սպասելով, իւր ժամանակին չտը-պագրեցինք այդ լուրը։ Որովհետեւ մարտի 11 ին կիւրակի փոթիում հանգուցեալի յիշատակին պատարագ պէտք է լինի, Հայոց Բարեգործական ընկերութեան նախագահ Ալեքսանդր Անանեանցը յատուկ գնում է փոթի՝ ընկ. խորհուրդի կողմից՝ ներկայ գտնուելու պատարագին»։

Գոհութեամբ կը ծանուցանենք թէ, Եւրոպոյ մէջ-իւր ուսումներն աւարտելէ յետոյ, չաբաթէ մ'ի վեր մայրաքաղաքս հասած է Մեծ. Երուանդ Ազաթոն էֆէնտին, որդի բարեյիշատակ Գրիգոր Ազաթոն էֆէնտիի, որ թղթատարութեան, հեռագրութեան և հանրային շինութեանց նախարար եղած է։ Որդին, որ յոր ընթացիս հետեւեալ հոդ. Ֆրանսա և մասաւ կոմիսեանի հողագործութեան ազգային վարժարանն, ուր 2 1/2 տարիէն ՀԸՉանաւարտ եղաւ. քննութիւն տալով 27 ուսանողաց հետ, որոց հինգը կպայագրի անարժան դատուեցան, ինք եօթներորդն եղաւ և սովորական վկայագրին առնելէ զատ հրապարակային շնորհաւորութեանց արժանացաւ, ինչպէս որ կանոնի կանոնագիրը կը տրամադրէ ամէն քննութեան եօթն առաջին ուսանողներուն համար։ Հայազգի ուսանողներուն յետոյ գործնականն ալ սովրելու փափաքով, Ֆրանսայի հարաւակողմը կատարեալ գնաց, ուր տարի մ'աշխատեցաւ Պ. Գամպօնի հռչակաւոր ագարակին մէջ, ինք անձամբ իւր մշակ վարելով՝ իւր արհեստի գործիքներն։ Ե. Ազաթոն էֆէնտին, իւր դիմաւոր ճիգէ զատ, ուսումնասիրեց հողագործական անհրաժեշտութիւն, արմտեաց [illegible] մարդաց մշակումն և սոգումն, [illegible] բաստերներ, [illegible] գործութիւն, շերամատուութիւն բանդէօղի դերութեամբ և գինեգործութիւն, զոր քաջ սովրելու համար շրջեցաւ մինչեւ Սպանիոյ մէջ և դիտեց տեղական գինիներու պատրաստութիւնն։ Այս ամենուն համար ներկայ տարւոյ մարտ 12 (Ն. Տ.) թըւականով վկայագիր մը ստացած է կառի Հողագործական Ընկերութեան նախագահ և Պատուոյ Լեգէոնի անդամ Պ. Գոսէն, որ կը գրէ. «Վերջապէս Պ. Ազաթոն, որ յոյժ ուշիմ և յոյժ գործն է, յոգնութենէ խոյս չէ տուած բնաւ՝ երբ իրեն հարկ եղած է ուսնիլ և սովրիլ կամ տեսնել նոր բան մը որմէ օգուտ քաղելու ամենափոքր յոյս մ'ունենար։ Պարտիմ վերջապէս յայտարարել թէ նա այժմ ձեռնհաս է վարել մեծ հաստատութիւն մը, հողագործական վարժարան մը, և մինչև իսկ հողագործութեան ամենընտիր վերատեսուչ մը հանդիսանալ»։ Պիտի յարենք թէ այս յուսալից երիտասարդ Ֆրանսայի Անուշ ՇԱՒՈՒՆԷ պաշտօնական հանդէսին և ժողովական ՇԱՒՈՒՆԷ-ԼԷԷ-ԼԷ՝ շաբաթաթերթին մէջ հրատարակած է դանդան հողագործական յօդուածներ, իւր անձնական փորձերու վրայ հիմնուած։ Կը մաղթենք և անտարակոյս ենք որ դեռահաս Ազաթոն էֆէնտին իւր հօր փառաց արժանանայ։

ԼԵՒՈՆ ՆԻԶԱՄԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՔ

Կալֆա, Դարբէզ, Մանիկեան խան, թիւ 1

Պատիւ ունին ծանուցանել Պատուարժան յանախորդաց եւ հասարակութեան թէ Փարիզէն եւ Լոնտոնէն նոր, ընտիր ու տոկուն կերպասներ բերել տուած են, եւ չափաւոր գիներով զգեստ կը պատրաստեն ու կը յանձնեն։

Պ. Լեւոն Նիզամեան քիչ ժամանակի մէջ այնպիսի մեծ յառաջդիմութիւն մը ցոյց տուած է դերձակութեան արուեստին մէջ, որ իւր երիտասարդ հասակին հետ բաղդատմամբ, քիչ տեսնուած է ազգակից արհեստակցաց մէջ։ Իւր վաճառատունն յաճախող պատուարժան ազգայինք կատարելապէս գոհ պիտի լինին ձեւէն, գինէն և կերպասուց աղնուութենէն և միանգամայն քաջալերած պիտի լինին զայն՝ իւր ձեռնարկին մէջ։

ՈՐՈՇՄՆԱԳԻՐ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎՈՑ

—=—

Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայր,

Ազգային Ժողովը իւր նոյեմբեր 25ի վերջին նիստին մէջ աւարտեց քննութիւնն կանոնական ծրագրի կաթողիկոսական ընտրութեան մասին, և երկրորդ ընթերցմամբ ընդունեց զայն ինչ ինչ կէտերու բարեփոխութեամբն, իսկ երրորդ ընթերցմամբ վերջնական ընդունելութիւնն յետաձգեց, մինչև որ նոյն ծրագիրն դառնայ առ ինքն կաթողիկոսական ընտրական ժողովոյ վերջնական խմբագրութեամբը։

Ուստի, ըստ որոշման Ազգային Ժողովոյ, առ Ձերդ Բարձր Սրբազնութիւն կը վերադարձնեմք նոյն Ծրագիրն, որոյ վրայ նշանակեալ են Ժողովին բարեփոխութիւնք, խնդրելով որ բարեհաճիք զայն յղել առ Եկեղեցական Համագումար Ժողով, որպէս զի սա ևս քննէ նոյն ծրագրին զուտ կրօնական մասերն և արժան դատած բարեփոխութիւններն ընելով վերադարձնէ առ Ձերդ Բարձր Սրբազնութիւն։

Մասնաւորաբար Եկեղեցական Համագումար Ժողովոյ ուշադրութեան և քննութեան յանձնուած են Ծրագրին վերնագիրն, Հիմնական սկզբունք Հայապանեայց Ս. Եկեղեցւոյ, [illegible] յօդուածոց մէջ յիշուած դէպ բառերը, որոց առաջինն, այսինքն Ս. Միւռոնի օրհնութեան մասին նշանակեալը, Ազգային Ժողովը իւր վերջնական նիստին մէջ մեծամասնութեամբ որոշեց ջնջել, նկատելով թէ Կիլիկիոյ և Աղթամարայ Սրբազան Կաթողիկոսունք ևս ըստ աւանդական սովորութեան Ս. Միւռոն կ'օրհնեն իրենց վիճակաց համար միայն։ Բայց վերջին նիստին մէջ Դ. յօդուածը նկատողութեան առած պահուն, տեսնելով թէ Ցանձնաժողովի անդամք կը պնդեն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին դէպ Եպիսկոպոս ձեռնադրելու իրաւասութեան մասին, տեսնելով նաև թէ Կիլիկիոյ և Աղթամարայ Ս. Կաթողիկոսաց միայն իրենց վիճակաց համար Եպիսկոպոս ձեռնադրելու արտօնութիւն չունին [illegible] զուտ կրօնական խնդիր նկատելով այդ կէտերը, արժան դատեց զանոնք մասնաւորաբար Եկեղեցական Համագումար Ժողովոյ նկատողութեան յանձնել։

Ձեր Բարձր Սրբազնութիւնն Ծրագիրն ընդունելով Եկեղեցական Համագումար Ժողովէն, անոր դիտողութեամբ հանդերձ, եթէ ուզենայ; պիտի բարեհաճի յղել զայն առ Կաթողիկոսական Ցանձնաժողովն, որ այժմ նորոգ կազմուեցաւ, որպէս զի բոլոր դիտողութեանց համաձայն վերջնականապէս խմբագրէ կանոնական Ծրագիրն։

Սոյն խմբագրութեան գործին պիտի աշխատակցի նաև Ազգային Ժողովոյ խմբագրութեան դիւանը, ուստի սորա անդամներն ևս պիտի բարեհաճիք հրաւիրել Կաթողիկոսական Ցանձնաժողովոյ այն նիստերուն յորս պիտի պատրաստուի խմբագրութիւնը։

Ընդ գրոյս պիտի ստանաք նաև փափագեան Ստեփան էֆէնտիի ծրագրած մէկ յիշատակագիրը, զոր ըստ որոշման Ժողովոյ, նոյնպէս պիտի բարեհաճիք յղել առ Կաթողիկոսական Ցանձնաժողովն, որպէս զի զայն ևս քննութեան առնու և սրբագրէ ըստ իմաստին Կանոնական Ծրագրին, կամ նորոգ պատրաստէ և ընդ Ծրագրին մատուցանէ առ Ազգային Ժողովն։

Խմբագրութիւնն յանձնարարելու առթիւ, Ազգային Ժողովը սա մասնաւոր որոշումն ևս ըրաւ թէ՝ ըստ որում Ս. Էջմիածնի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն իւր վարչութեան և հսկողութեան պաշտօնն ու իրաւասութիւնն ուղղակի ի գործ կը դնէ ի Ռուսաստան, ի Պարսկաստան, ի Հնդկաստան և այլուր, իսկ Կ. Պոլսոյ Ս. Պատրիարքն իբրեւ փոխանորդ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին; նոյն վարչութեան և հսկողութեան պաշտօնն ու իրաւասութիւնն ի գործ կը դնէ, հետեւաբար Կ. Պոլսոյ Պատրիարքը պարտա[illegible] զեկագիր տալ առ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն. Կ. Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքարանն ալ ամեն տարի Ս. Էջմիածնի Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան ընդհանրական գործոց, գոյից և արդեանց վիճակագիրն պիտի ստանայ։

Եւ ըստ որում Ազգային Ժողովը կանոնական Ծրագրին Գ. մասն, այն է Կաթողիկոսական ընտրութեան եղանակն մերժելով ընդունած է 1866 ի հաստատեալ և գործադրեալ եղանակն, ինչպէս արդէն ծանուցած եմք Ձերդ Բարձր Սրբազնութեան, Ազգային Ժողովը վերջին նիստին մէջ, խմբագրութեան խնդրոյն առթիւ, որոշեց յանձնարարել Կաթողիկոսական Ցանձնաժողովոյ և խմբագրութեան դիւանին, որպէս զի Կաթողիկոսական ընտրութեան եղանակի այն ընդհանուր սկզբունքներն, որք կը պարունակին 1866 ի ընտրական եղանակին մէջ, Ծրագրին Գ. մասին մէջ զետեղէ, օրինակի համար, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն ընդհանուր Հայ Ազգէն կ'ընտրուի, առ առաւելն մէկ տարուոյ ժամանակամիջոցի մէջ։ Այլ և այլ Ցերութեանց Ներքեւ գտնուող Հայք, իրենց առաջնորդական վիճակաց թուոյն համեմատութեամբ ձայն և քուէ ունին, և ընտրութեան կը մասնակցին իւրաքանչիւրն իրենց ներքին օրինաց համաձայն։ Թուրքիոյ Հայք 65 վիճակ ունին Կիլիկիոյ և Աղթամարայ Կաթողիկոսութեամբք և Երուսաղեմի Պատրիարքութեամբ հանդերձ և իրենց բացարձակ ընտրելին 130 քուէի արժէքով՝ մին եպիսկոպոս և միւսն աշխարհական երկու պատգամաւորաց միջոցաւ Ս. Էջմիածնի համազգական պատգամաւորաց ժողովին կը ներկայանան։

Անդ առաւելագոյն քուէ ստացող եպիսկոպոսն կը հռչակուի ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԵՒ ՀՈԳԵՒՈՐ ՏԷՐ։

Ազգային Ժողովոյ սոյն որոշումներն հաղորդելով Ձեր Բարձր Սրբազնութեան ի գործադրութիւն,

Մնամք

Ի Դիմաց Ազգային Ժողովոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
Ե. ԳՈՒՐԳԷՆ Ք. ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

7 Դեկտ. 1883 Կալաթա

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ Ի ՔԱԼԻՖՕՐՆԻԱ

—=—

Լինտոն, 12/24 մարտ 1884

. . . Խմբագրապետ Տէր.

Հայ ազգին համար գաղթականութեան ձախող ու վնասակար հետեւանքները, թէ՝ պատուականը ըրադրոյդ էջերուն մէջ, և թէ՝ փեսազգային լրագրաց մէջ, քանիցս ընդարձակաբանուելով այսօր առ հասարակ ընդունուած ճշմարտութիւն մ'է [illegible] սպասիլ իւր աւանդական սուրբ հողին վրայ, ու հոն փնտռել ազգային զարգացում, յառաջդիմութիւն, հարստութիւն, ոյժ և երջանկութիւն։ Բայտնի է թէ հայրենասէրք, ինչպէս նաեւ զանազան իշխանութիւնք, Հայոց գաղթելն չատ տարբեր և մինչև իսկ մէկզմէկու հակառակ տեսակէտներէ կը դիտեն։ Սակայն ամենց ամենքն ալ մէկ ուղղութեան և ընթացքի վրայ համամիտ կ'երեւան, այն է՝ ջանալ ոչ միայն այս գաղթականութիւնն արգիլելու, այլ կարելի իմն անհնար ընելու։ Հայաբնակ դաւառաց արդի անտեսական յոյժ անբաւականացուցիչ վիճակին մէջ, որով ամեն տեղ անգործութիւն և աղքատութիւն օր ըստ օրէ կ'աճին, և արեւմտեան ժողովրդոց հսկայաքայլ յառաջդիմութեան ու աշխարհնչէն ձեռնարկներուն առջեւ [illegible] այս գործունէութեան ձայնը ու ցնցումը լսելով՝ կը փափաքին անոնց հետ մասնակցիլ միթէ բարիք ըրած կը լինիմք մեր ազգայնոց եթէ յաջողիմք զանոնք հանդիպելու թէ ընդրելագոյնը իրենց աւանդական երկրէն չհեռանալն է. միթէ Պատրիարքական հայրենասիրութեան տեսակէտով խոհեմ, հեռատես ու ազգաշէն խրատները լսելի՞ եղած են յանցելումն, որ լսելի լինին յապառնին։ Միթէ կենդանի և գործնական հայրենասիրութիւն մը չզգացնե՞ր Հայ անուն կրող ամեն անհատի թէ ամեն ազգային հաստատութիւնք, մարմինք և իշխանութիւնք իրեն պարտականութեան ու հոգացման համար գոյացած են։ Միթէ հանրածանօթ պատճառներէ ստիպեալ խումբ խումբ յուսահատ Հայերը, ակամայ, չդաղթեցին այս ու այն կողմ։ Ո՞վ կրնայ ուրանալ թէ՝ մի և նոյն ատենուան մէջ չատ ուսեալ Հայ պատանիներ, իրենց ծննդեան երկիրը տարբերներով անգթորեն ու անխնամ թափառելէ յետոյ, պարտաւորեցան իրենց բաղդը ի Հնդկաստան, Ճաւա, Աւստրալիա, Բարեյուսոյ գլուխն ու աշխարհիս այլ և այլ տեղերը փնտռել։ Այլ է տեսական կանոններու օրէնքներ չինելն, այլ է օրուան դառն իրողութիւնները ճանաչելով՝ այնպիսի ազդու միջոցներու դիմելն, որք ամեն կերպով կը համապատասխանեն երկրին կացութեանը, ժամանակին ոգւոյն և հայութեան իրական շահուց։ Այս ալ կատարելու համար պատուաւոր Հայք իրենց շուրջը աւելի յստակ և պայծառ լոյս մը պարտին ձգել հետեւելով այն բարի օրինակին որ Խմբագրութիւնդ օր ըստ օրէ կուտայ։ Ի մի բան աւելի եռանդ, աւելի հոգածութիւն, աւելի համակրութիւն, աւելի զոհողութիւն և անհատական ինքնուրացութիւն պէտք է։ Զի ամենք են այն մոգական բանալիները որով եկեղեցական հասարակութիւններ, ժողովուրդներ և ազգութիւններ կը վերածնին, կը զօրանան ու կը փայլին աշխարհի առջեւ։ Ց'Անգլիա մարդիկ իրենց երիտասարդական գործունէութեան տապը ու տենչը մինչև ի ծերութիւն կը տանին։ Միթէ Անգլիացիք Հայոցմէ տարբեր արարածներ են որ մեք չկարենամք կատարել մեր շրջանին մէջ ինչ որ անոնք կրնան կատարել իրենց շրջանին մէջ։ Ուրեմն ի՞նչու մենք պարբերական կերպով միայն ծառայեմք մեր ազգային շահուց, ի՞նչու լոկ մեր անձնական հանգստութիւնը մտնելեմք ու հասարակային տեսակէտով թոյլ, անգործ և ապարդիւն կեանք մը վարելով մեր բարձրը Քրիստոնէական կոչման փառքն ու վսեմ զգացումները կորսընցնեմք և զմեզ՝ շարունակ անձնատուրելով՝ [illegible] չուրք, անյիշատակ ու կանխահաս մեռնիմք։

* * *

Քանի մ'օր առաջ Ամերիկեան երկաթուղեաց հսկայ ընկերութեան մը Լոնտոնի գործակատարը, որ բաղում հայ տուներ ի Գալիֆորնիա զետեղելու միջնորդած է, փափաքելով նոցա կացութիւնն Հայ ազգին հաղորդել Անգլիոյ երեսփոխանական ժողովոյ երեւելի անդամոց մէկին դիմելով՝ անկեց իմ հասցէս առած էր։ Պ. գործակատարը՝ ինձ նամակ մ'ուղղելով և յիշեալ երեսփոխանին անունը տալով, փափաք կը յայտնէր ինձ հետ տեսակցիլ կամ իմ բնակարանս կամ ինձմէ նշանակեալ ուրիշ վայր մը։ Ցեսնելով թէ իւր նամակին մէջ ցոյց տրուած ծանօթութիւնները յոյժ հետաքրքրական պիտի լինին Մաւէի ընթերցողաց, նախընտրեցի հետեւեալ օրը թղթակցիս գրասենեակն հանդիպիլ, որ Սիթի մէջ կը գտնուի։ Հոն գտանօք փիմացայ թէ այժմ Քալիֆորնիոյ Ֆրէզնօ գաւառին մէջ հարիւր անձանց մէ բաղկացեալ Հայ գաղթականութիւն մը կը գտնուի և բնականաբար յոյժ ազդուելով, Ամերիկացի բարեկամս մանրամասն տեղեկութիւններ խնդրեցի։ Նախ ուզեցի գիտնալ մէն մի գաղթելոց անունը, զբաղումը ու վիճակը։ Յետոյ անոնց հաստատուած երկրին Ֆրէնութիւնը, բերրիութիւնը, և կլիմային որպիսութիւնը։ Կը յուսայի տեսակցութիւնս քառորդ ժամուան մէջ աւարտել, սակայն մէկ ժամէն աւելի տեւեց։ Պ. Գարծակատարը զիս կեց սենեակ մը տարաւ, յորում Քալիֆորնիոյ բերքերն իրենց անհամար տեսակներով չարուած էին։ Հոս չպիտի մը[illegible] կարագրեմ տեսածս, առ այժմ բաւ է ըսել թէ այդ հեռաւորութեամբ իսկ այդ երկիրը ինձ երկրային դրախտի մը տպաւորութիւնը ըրաւ։ Յիշելու արժանի է թէ ատենօք մարդիկ այդ հեռաւոր աշխարհը ոսկի փորելու կ'երթային։ այժմ ոսկին հատած է, սակայն հոն հողը իւր մշակողին ոսկի և ամեն կերպ հարստութիւն շնորհելու յաւիտեանս պատրաստ կը թուի։ Գործակատարն յօժարութեամբ բաւական ինչ ինչ դրաւոր տեղեկութիւն որ ի ձեռին ունէր և խոստացաւ բերել տալ ինչ որ կը պակսէր, նաև հետեւեալ օրը գրքերու մեծ ծրար մը ղրկեց, որոց ամենքն ալ Քալիֆորնիոյ վրայով յոյժ օգտակար տեղեկութիւններ կը պարունակեն, և մանաւանդ ի մասին իւր գաւառաց, տարածութեան, հողոց բարերութեան, պտղոց տեսակներուն, կլիմային բարեխառնութեան, անձրեւաչափին, գաղթելոց տեղաւորման պայմանաց և առաւարական օրինաց։ Այս ծանօթութիւնները յետոյ նամակաւ մը ոչ թէ ձեզ՝ զանոնք ըստ կարի համառօտելով։

Արդ քննեցէք այն տեղեկագիրն որ այս հեռաւոր Հայ գաղթականութեան կը պատկանի և պատասխա՛ն մի հարցի, զոր սոնի Ցաճկաստան 1883 յունվ. 2ին ըրած է, և կը կրէ Սան Ֆրանչիսկո նոյ. 26 1883 թուականը։ Կան նաև ուրիշ գրութիւններ, սակայն սոնց ալ բովանդակութիւնը ուրիշ՝ ատեն ձեզ կը հաղորդեմ, եթէ ոչ նամակս յոյժ կ'երկարի։

Տեղեկագիրը կ'ոսկսի այսպէս.

«Այժմ Ֆրէզնօ գաւառին մէջ «ինն[illegible] հարիւր Հայ մարդիկ, «կանայք և տղայք կը գտնուին։ «Սոնց տեղափոխման բուն պատ«ճառն ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ իրենց «բնիկ երկրին մէջ ապրուստի միջոց «գտնելու դժուարութիւնն, այլ և «այլ պատճառներով։ Սոնց հայ«րենիքն է Նախկին Ռուսկնան որ «ժամանակին կարեւոր երկիր մ'էր «իւր իշխանութեամբ, բայց այժմ «այդպէս չէ. սակայն Հայք երբէք «ազատութեան սէրն կորսնցուցած «չեն։ Անոնք որ Ֆրէզնօ կուգան, եր«կանիկ բնակութիւններ (հոմ) հաս«տատելու համար կուգան, որպէս «զի կրթութեան և խաղաղութեան «շնորհքները կարենան վայելել։ Ե«թէ սոնք յայլոցին իրենց նպա«տակին մէջն հաղարաւոր հայեր «պառնով պեղէ, իրենց օրինակին «պիտի հետեւին։ Կարեւոր խնդիր մ'է թէ սոքա արդեօք փա«փաքելի են իբր գաղթողք։ Մինչև ցայժմ իրենց ի գործ դրած «ջանից նայելով, և իրենց ազգային «աւանդութիւնները տեսնելով ա«մենայն ինչ իրենց նպաստաւոր կը «թուի։ Ֆրէզնօի մէջ իրենց դա«ցիները կը վկայեն թէ նոքա փա«թիանչան, պարկեշտ և վստահե«լի ժողովուրդ մ'են։ Անոնցմէ չատ«ը փոքրիկ դրամագլխով և մերթ «ալ առանց արծաթի եկան, և ան«միջապէս պատահած՝ և իցէ ալ «խանութեան ձեռք զարկին։ Դա«նուն եկողները նորեկաց գործ «հայթայթելու միջնորդեցին։ Վեր«ջերս Ֆիլատէլֆիայի և ուրիշ գծե«րով եկողները անմիջապէս առիթ «ունեցան այդիներու մէջ խաղող «ժողուելու աշխատութեամբ պա«րապելու։ Շատերը հաւքուած մէն «մի թօն խաղողի մէկ ու կէս տո«լար գին կարելով, սեպս. 9էն «սադին 150 տոլար չահեցան (որ «է 30 սսկի Անգլիական) և իրենց «դրամագլուխը կալուածքի վրայ «հաստատեցին։ Ամենքն ալ

մար մինչև Դալիֆոնիոյ աւետեաց երկիրն։

Ի վերջաբանի, Ֆրէդնօ հաստատուղ Հայոց ջերմ շնորհակալութիւնները կը մատուցանէ երկաթուղւոյ ընկերութեան զանազան տեսչութեանց գլուխներուն, որպէս նաև Պ. Քինկապրիի որ, ինչպէս վերը ըսինք, նոյն ընկերութեան ներկայացուցիչն է ի Լոնտոն, և Հայոց ուղեւորութեան վրայ հոգածութեամբ հսկած է։

Նախընթաց խորհրդածութեանցս վրայ հեռաւեալքն ալ յաբեցս վրայ նամակ պիտի փակեմ։ Ո՛և լոյ նամակս մի իւր բնիկ երկրէն պարբերական կամ փրկական կերպով հեռանալն կորուստ մ'է այն երկրին կամ ազգին, եթէ այդ միջոցաւ այդ երկրին կամ ազգին մեծութեան, հարստութեան կամ փառքին ոչինչ չծառայեր։ Եթէ այս առարկութիւնս արդար ու ճշմարիտ է, ուրեմն կը պարտին Հայ ժողովրդոյ առաջնորդներն ու գործիչները աւելի շուտով բարոյական ազգային ընդհանուր վիճակն։ Հարկ չկայ այս կէտին վրայ երկարօրէն խօսելու։ Մէկ բառով կը հարցնէ կ'ըսէ առակ մը. թող ընթերցողք իրենց մտքովն լեցնեն միացածներն։ Երբ այս ներքին բարւոքումն տեսի իրապէս տեսնուիլ, ազգային իշխանութիւնն անժխտելի ապացոյցք ի ձեռին՝ պէտք է դիմել առ որ անկէ խնդրելով որ դաւառային վարչութիւնք արմատական բարւոքումներ կրեն։ որով միայն հնար է գաղթականութեան պատուհասին առաջքն առնուլ եթէ առարկուի թէ այսպիսի գործեր երկար ժամանակներու կը կարօտին և մեր առջեւն ներքին ու արտաքին ահագին դժուարութիւններ կան, ես ալ այն ատեն կը պնդեմ թէ ո՛չ ոք իրաւունք ունի և ո՛չ ոք կարող է գաղթել ուզողները յանկարծակի դնպել կամ արգիլել։

Արդ, եթէ այս անախորժելի դէպքը պատահի, այն ատեն Հայը դարձեալ կարող է իւր պարտքը կատարել, եթէ իւր ուանդուքը թանց հաւատարիմ լինի։ Ըսել կ'ուզեմ կրնայ ինքնօգնութեան մի նոր և հզօրագոյն փորձի մը ձեռնարկուի։ այդ գաղթող Հայերը կրնան աւելի քան երբեք օգնել իրենց ազգական հայրենեաց զաւակներուն և աւելի քան երբեք օգտակար լինել Օսմ. կայսրութեան, ի՛նչ որ ալ լինի իրենց վիճակն ու կացութիւն։

Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԲՆԱԹՕՍԱԿԱՆ

—o—

Բնաբանական ակնարկներու ներքոյ Բնութիւն մարդ եւ էական գործողութիւնք։

(Շարունակութիւն)

Մարդ կը ծնի բոլոր այն յատկութիւններով, կարողութիւններով և բնաւորութիւններով զորս ժառանգականութիւնը կը հաղորդէ իրեն։ Ի ծնէ ունեցած այս հանգամանաց վրայ կ'աւելնան հետզհետէ ստացած թէ՛ ընկերական, թէ՛ բնականներ, թէ՛ դպրոցական փորձառութիւնքն։ Արդարեւ մարդու մը յատկութիւնքը, բնաւորութիւնքը, ուղղին խորհելու, մտածելու տրամաբանելու կարողութեանց եղանակն և ուղղութիւնը աւելի կախում ունին իւր ընկերական, բնական և անձնական կենաց ընթացքէն, քան թէ դպրոցներու մէջ ստացած սահմանափակ մէկ քանի ծանօթութիւններէն։ Ո՞րչափ ըստ բաւականի կարդալ գրել անգամ չգիտցող մարդիկ կան որ զօրաւոր, հաստատուն, հեռատես և խորհրդաւոր ուղեղ ունին՝ բարի, պարկեշտ և իրօք հայր ըսուելու, զաւակներ ուսուցանելու, ընտանիք կազմելու արժանի և իրենց բոլոր շարժումն հաշուով և հաւատարակշռութեամբ։ Ասով երբեք ըսել չենք ուզեր թէ դպրոց, գիտութիւն, ուսմունք կարեւորութիւն չունին։ սա միայն իմացուցնել կուզենք որ, անհատ մը շատ տեսակ անձնական փորձառութեանց, դժուարութեանց, տագնապներու և ներգործութեանց միջնորդութեամբ աւելի հաստատուն, հզօր, տեսական կարողութեանց տէր ուղեղ մը կրնայ ունենալ քան թէ անոնք որ սահմանափակ և մեքենաբար մի քանի տեղեկութիւններ ստացած են նախնական մէկ քանի դիտութեանց վրայ։

Արդարեւ շատեր այնպէս կը կարծեն թէ տղու մը կրթութեան համար բաւական են քիչ մը լեզուագիտութիւն, քիչ մը պատմութիւն, քիչ մը թուաբանութիւն, աշխարհագրութիւն. ոմանք ալ նամակագրութիւն կը համարին կրօնական գիտութիւնները։

Մենք այս ամենափոխուկ խնդրոյն աւելի խորերը մտնելու տեղ, սա հարցումը միայն ընելու իրաւունքն ունինք, թէ որո՞նք են ուղեղին պաշտօններն, որովհետեւ մէն մի գործարան՝ իւր անդամներնականաց չէնքին համեմատ՝ ունի իւր պաշտօններն և երբ անոնց համաձայն չըլլան իւր շարժումներն, այդ գործարանն թէ՝ անդամներնապէս և թէ՝ պաշտօնավարութեամբ կը վնասուի, կը խանգարի և կը հիւանդանայ։

Արդ, ուղեղին պաշտօններն են տեսնել, լսել, զգալ, ըմբռնել, դատել, խորհիլ, մտածել, տրամաբանել, կշռել, հաշուել, քննել, գնել, հեռադիտել, խուզարկել, զէշ՝ ազէկէն, սուտ՝ իրաւէն զանդաղեցնել։ ինչպէս որ մարդ խենթ ըլլալու է որ ուղղ աչքը լսելու, ականջը տեսնելու, ոտքերը դրելու ձեռքերը քալելու սահմանել, նոյնպէս ալ կատարեալ խելագար ըլլալու է մարդ որ հրամայէ ուղեղին մի՛ խորհիր, մի՛ մտածեր, մի՛ արտաբաներ, մի՛ քններ, մի՛ դատեր և մի՛ հաշուեր։ Արդ, բոլոր այն վարդապետութիւնքն և սկզբունքք որք չեն իմացեր ուղղակի կամ անուղղակի կերպով ուղեղին վերոյիշեալ կարողութեանց ներքև, տարակոյս չկայ թէ կը խանգարեն անոր թէ՛ անդամագնական հիւսքը՝ և թէ՛ պաշտօնավարական շարժումները, այսինքն մարդս ապուշ, վիթամիտ և խենթ կ'ընեն։

Տղայք իրենց մանկութենէն ընկերական բացարձակ արտօնութիւն, իրաւունք ունենալու են, բոլոր իրենց հաղորդուած գիտութեանց վրայ հարցումներ ընելու, բացատրութիւններ պահանջելու, անոնց պատճառները, օրէնքները գիտնալու, անոնց բուն իմաստը ըմբռնելու չափ հետաքրքիր ըլլալու։ Տղայ հասակէն սկսեալ այս մտային վարժութիւնը և կրթութիւնը բաւական է ապագային մէջ անոր անկեղծ և ուղիղ դատողութեան տէր անձ մը ըլլալուն, այնպէս որ այլ ևս ի՛նչ որ տեսնէ և լսէ, իսկոյն հաշուելու, քննելու, տրամաբանելու, դատելու մտային երկսրդական սովորութիւնը իրեն բնական ըլլայ։ Այս կարգի մտային կրթութեան տէր մէկը կարող է միշտ սուտն՝ իրաւէն, զէշն՝ ազէկէն, ցնորք և երեւակայութիւն՝ գրական ճշմարտութիւններէն որոշելու, չխաբուելու և ամեն մխիթարութիւն, յաջողութիւն, յառաջդիմութիւն ուղղակի իւր ճանաչողութենէն և աշխատութենէն սպասելու։ Այս կարգի մը մտային վարժութեան տէր մէկը, բնականապէս կը դտնէ նոր գիւտեր, նոր օրէնքներ, նորանոր բնական ճշմարտութիւններ, տեղեակ կ'ըլլայ իւր գոյութիւնը շրջապատող թէ՛ ֆիզիկական և թէ՛ ընկերական օրէնքներ և ասով կ'ըլլայ մարդկային ընկերութեան մեքենային յառաջդիմութեան օգտակար և նպաստաւոր մէկ գործիքը։

Երբ մարդ մը չուզէ ճանաչել զինքը շրջապատող բնական թէ՛ ֆիզիկական և թէ՛ ընկերական օրէնքներն և անոնց համաձայն վարուիլ, թէ՛ ինքն կը վնասուի և թէ՛ այլոց վնասուելուն պատճառ կ'ըլլայ։ որովհետեւ այնպիսի հակառակորդի մը դէմ կը հակառակի որ երբեք չխաբուիր, չսխալիր և իւր դիտցածէն չշեղիր, բացառութիւն չդիտեր։ դիտութիւն, ոգեմտութիւն, ազօթք, աղաչանք՝ ասոնց և ոչ մէկուն կարեւորութիւն տալով, իրեն անհնազանդ դատողներէն անողոքաբար տուգանք կը պահանջէ։ Այս սոսկալի և ահաւոր հակառակորդն է բնութիւնը։

Սա ճշմարիտ է որ մարդս կատարեալ ըլլալու համար, պէտք է որ իւր սխալ չարժմանց, սխալ դատողութեանց, սխալ տրամաբանութեանց, սխալ գործքերուն դէշ հետեւութիւնները կրէ, պատժուի, տուժէ՝ ապագային մէջ աւելի դիտուն և աւելի իմաստուն ըլլալու համար, այսինքն՝ մարդկային ընկերութեան առաջին դաստիարակը՝ բնութեան օրինաց և իւր միջև եղած համաձայնութեան ներդաշնակութիւնն է, համաձայնութիւն՝ որ տեսական կերպով փորձառու կ'ընէ զայն, ցոյց կուտայ անոր բոլոր միջոցներն, որոնցմով պարտի շարժիլ իւր կենաց ընթացքին մէջ. վասն զի բնութեան օրինաց մարդուն վրայ ունեցած ներգործութեան ճանաչողութիւնն է որ կ'ըստիպէ նա ուղղել իւր շարժմունքը իմաստութեամբ, դատողութեամբ, ճշդութեամբ, դրական ուժով, դրական ոգւով։

Արդ, այն ամեն շարժմունք որք դատողութեամբ, իմաստութեամբ և բնական օրինաց ճշդութեան համաձայն տեղի կ'ունենան, բնականաբար բարի և օգտակար հետեւանքներ կ'ունենան, որք կրկնուելով սերունդ առ սերունդ հետզհետէ կազնուանան, կը ճոխանան, հաստատութիւն կը դտնեն, և կ'ըլլան վերջապէս ուղղին հիմնական, գործարանական և պաշտօնավարական կարողութիւնքը, այնպէս որ կուգայ այնպիսի միջոց մը ուր այլ ևս մարդէակը անոնց հակառակ գործած, շարժած ատեն, դժուարութիւն, ֆիզիկական և բարոյական դաւ մը, վիշտ մը կ'զգայ։

Բարոյական ժողովրդի մը որ հիւանդանոցներ չունի, ազգատանները խնամէ, տարափոխիկ սխտեռ ու դոյութիւն տուող ապականութիւնները մարդի, իւր ընկերը իւր անձին պէս սիրի, ասոնց և ոչ մին կարեւորութիւն ունի. հարկ է որ ընկերութիւնը տայ իւր տգիտութեան զոհերը, վնասուի, տուժէ, փորձառութեամբ ըմբռնէ անոնցմէ գոյացած վնասներն. այն ատեն հիւանդանոցներ ալ կը չունի, աղքատներն ալ կը խնամէ, ընկերն ալ կը սիրէ, ապականութիւններն ալ կը մաքրէ, որովհետեւ այլ ևս կը համոզուի դրապէս թէ իւր անձնական շահերն են որ այսպէս ընել կը պահանջեն։ (Շարունակելի)

ՏՕՔ. ՃԷԼԱԼ

ԲԱՂԷՇ

20 մարտ 1884 Կ. Պոլիս.

. . . Տէր,

Ձեր պատուական Մասիս լրագրոյն 3635 թիւ թերթին մէջ, Վանէն գրուած մի յօդուած կարդացինք, որոյ վերջընթեր պարբերութեան մէջ Պ. Յօդուածագիրը՝ Բաղիշոյ կուսակալութեան վերաբերմամբ՝ հակիրճ դիտողութիւն մ'աւելցնելով, Բաղիշոյ կուսակալութեան վերածուիլն՝ բանի մը օգտակար չլինելով, վարչական ծախուց նոր յաւելուած մը գոյացուցած եւ հետեւաբար նոյն ծախուց բարձման համար կուսակալութեան ալ բարձումը իմաստուն տնօրինութիւն մը կը համարէր եւ այն։ Պ. Յօդուածագրին Բաղիշոյ նկատմամբ ըրած սոյն տեսութեան մէջ, ի՛նչ տեսակ թագուն եւ հեռատես նպատակ կայ, հարկ չէ բացատրել. մենք հաւատաւոր գիտեմք որ Պ. Յօդուածագրին տեսութիւնը փորձառական եւ ճշմարիտ ըլլալէ խիստ հեռի է. քանզի այդպիսի դիտողութիւն մի Բաղիշոյ նկատմամբ ընող անձ մը պէտք է լաւ գիտցած լինի Բաղիշոյ նախ քան զկուսակալութիւն ունեցած քաղաքային վարչական վիճակն, զոր բաղդատելով ներկային հետ, արդիւնքէն հանէ հետեւութիւնն եւ ոչ իր խելքէն կամ գրչէն. նոյնպէս Բաղիշոյ կուսակալութեան ծախուց վրայ դիտողութիւն ընելու համար, կուսակալութեան օրով եղած վարչական ծախուց հետ վարչական եկամտից գումարն ալ զուգադրել հարկ է. այդ զուգակշռութիւնը չլրած՝ կուսակալութիւնը վարչական նախուց անեկամուտ բաց մը գոյացնելու պատճառ ցուցնելն՝ իմաստուն մարդու գործ չէ. հետեւաբար Պ. Յօդուածագրին տեսութեան այս երկու մասն ալ սխալ եւ անհիմն են. մեր ինքի Բաղիշեցի գոլով, եւ ամենքանի ըստ կարի ի մօտոյ տեղեակ լինելով, մեծաւ շնորհակալութեամբ կը խոստովանիմք թէ՝ Բաղիշոյ կուսակալութեան վերածումն՝ Օգոստափառ կայսեր հայրախնամ գորովոյն մէկ արդիւնքն էր ի բարձումն թշուառութեան Բաղիշոյ ժողովրդոց, որոնք այս առթիւ բաւական չունչ եւ հոգի առին իրենց ցաւոց մէջ, եւ միշտ օրհնեցին եւ կ'օրհնեն իրենց Վեհափառ Սուլթանն եւ նոր իմաստուն նախարարութիւնը. թէեւ ժողովուրդը՝ Բաղիշոյ կուսակալութեան վերածմամբ՝ մեծամեծ ակնկալութիւններ եւ յոյսեր կը սնուցանէր երկրին ապագայ բարօրութեան եւ իւր անգորբաւէտ կեցութեան մասին. եւ թէեւ ժողովրդեան եւ մեր յոյսերը տակաւին կէս առ կէս իսկ իրացած չեն, այսու ամենայնիւ նամակագրին ըստ ինքեան համաձայն՝ կուսակալութիւնը Բաղիշոյ համար ապարդիւն ալ եղած չէ. ընդհանրապէս բաւական արդիւնաւոր եղած է, եւ մեծ յոյս ունինք որ նորընտիր կուսակալ Վսեմ. Ֆիքրի փաշային պաշտօնավարութեան օրով, մեր Օգոստափառ Սուլթանին հայրական բաղձանաց համաձայն՝ նախորդ կուսակալին ժամանակէն պակաս մնացածները ներկայ լուսամիտ եւ փորձառու կուսակալին օրով պիտի ամբողջանան։

Պ. Յօդուածագիրը փոխանակ Բաղիշոյ քաղաքային կամ վարչական վիճակին վրայ այդպէս ծանրանալու, գեղեցիկ պարագ մը կատարած կը լինէր, եթէ քիչ մ'ալ ազգային վիճակին վրայ իւր ուշադրութիւնը դարձնելու չնոր ընէր։ Բաղիշոյ ազգային վիճակը ինչպէս գիտէք, խիստ ողբալի եւ ապիղորմ է այնոր. բազմաթիւ Հայ ժողովուրդ ունի իր մէջ, որոնք տարիներէ ի վեր անտէրունչ եւ անհովիւ եւ գրեթէ զուրկ կրօնական մխիթարութենէ՝ մեկուսացեալ կը մնան. մեր անձնդիւր հովիւները Բաղէշ երթալ չեն սիրեր. խեղճ Բաղիշեցիք այս 2–3 տարուան մէջ քանի քանի հովիւներու դիմեցին, բայց նոքա յանձն չառին երթալ ի Բաղէշ, զանազան անտեղի եւ աչխարհասէր պատճառանքներով. այժմ իսկ ո՛չ հովիւ կայ գնացող եւ ո՛չ Ազգային Պատրիարքարանը հետամուտ է զոք ղրկելու։ Տէր տեսցէ եւ ողորմեսցի այս տարալաղ եւ թշուառ Ազգին եւ ժողովրդեան վրայ։

Մնամք յարգանօք

Պոլիս Բնակեալ Բաղիշեցի։

ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

. . . Խմբագիր Տէր.

Ձեր պատուական լրագրոյ վերջին հինգշաբթի աւուր թերթին մէջ՝ ուր հրատարակուած էր Տնտեսական խորհրդոյ մի քանի գործողութեանց տեղեկագիրը, կարդացինք թէ՝ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը մէկ պաշտօնագիր յղեր և բողոքեր է թէ Պատրիարքարանի պաշտօնէից միոյն (Ֆրէնկեան Աբրահամ էֆէնտիի) ձեռամբ որբոց և այրեաց սահմանեալ գումար մը Արդարութեան պարտք կը համարի Հոգաբարձութիւնս։ Յայտարարել ի պատասխանի Պատուարժան Տնտեսական խորհրդոյ այս հրատարակեալ տեղեկագրին՝ թէ՝ Հիւանդանոցի կողմանէ այն իմաստով բողոքագիր երբեք գացած չէ Տընտեսական խորհրդոյն, այլ միայն նամակ մը առ Դեր. Պատրիարքական փոխանորդն՝ թէ ինչո՞ւ քանի մը շաբաթներէ ի վեր Պատրիարքարանի կողմանէ անվճար կը մնայ Հիւանդանոցի յատկացեալ իրաւանց բաժինը։

Ֆրէնկեան Աբրահամ էֆէնտիի մասին ո՛չ բողոք և ո՛չ որ և է յայտագիր բնաւ չէ յղուած Պատ. Տնտեսական խորհրդոյ։

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան

Ազգ. Հիւանդանոցի

Ատենադպիր Ատենապետ

Տէր. Կիւրղէղեան Մ. Յակոբեան

20 մարտ 1884

Կ. Պոլիս.

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շնորհակալութեամբ կը ծանուցանենք թէ հետեւեալ նուիրատուութիւնք եղած են Հայոց Միացեալ ընկերութեանց.

Զմշկածագի Պատ. Մասնաճիւղին ձեռամբ վերջերս տեղւոյն մէջ Վսեմ. Մեքթուպճի Պէյի հովանաւորութեան ներքեւ յօգուտ ընկերութեանս տրուած թատերական ներկայացման մը հասոյթ. Լ. Օսմ. 6 1/4

Սոֆիայի ազգայիններէն Արժ. Տ. Թադէոս Քահանայ Սալախօրեանցէ (իւր տարեկան նուէրն). 60

Միաց. ընկ. Սոֆիայի ներկայացուցիչ Մեծ. Քարլո էֆ. Սէրբոսի ձեռամբ հանգանակեալ յատուկ գանձանակի մը միջոցաւ. 108

Սոֆիայի Հայկազեան Նպաստաւոր ազգօգուտ ընկերութեան կողմէ ղրկուած տարեկան նպաստ 171

(Սոյն ազգօգուտ ընկերութիւնն իւր հիմն. կանոնագրին համեմատ խոստացած է ամեն տարի իւր զուտ հասոյթին 0/0 ին 10 ը Միաց. ընկերութեանց նուիրել).

Ասիական ազգօգուտ ընկերութենէ 5 օրինակ «Երկրագունդ».

Մեծ. Մ. Մատուրեան էֆ. է 5 օրինակ «Արեւելեան Մատուլ».

Մեծ. Յ. Կ. Սվաճեան էֆ. է 1 օրինակ «Արշալոյս Արարատեան».

Մեծ. Ստեփան էֆ. Իւթիւճեանէ 2 օրինակ «Բիւրակն».

Մեծ. Եղիա էֆ. Տէմիրճիպաշեանէ 1 օրինակ «Գրական եւ Իմաստասիրական Շարժում».

Մեծ Յ. Պարոնեան էֆ. է 1 օրինակ «Խիկար».

Ի դիմաց Հայոց Միացեալ Ընկ. Տնօրէն Ժողովոյ

Վասն Ատենադպրի Ատենապետ

Ա. Խ. Կամաբեան Գ. Սարգիսոֆ

Կ. Պոլիս 17/29 մարտ 1884

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԱԶԴ

Արեւելեան երկաթուղեաց Վարչութիւնն յարգոյ հասարակութեան կը ծանուցանէ թէ՝ մերձակայ ապրիլ ամսոյն սկիզբէն՝ ընդմէջ Կոստանդնուպօլսոյ եւ Այբսթէֆանոսի գտնուած կայարաններուն համար՝ մինչեւ այսօր գործածուած միամեայ բաժանորդական տոմսակներէն զատ՝ եռամեայ եւ վեցամեայ տոմսակներ պիտի արուին։ Այս բաժանորդական տոմսակներն ամեն թղթատար կառախումբներով երթեւեկութեան ենթակայ են եւ օրն երկու անգամ ճանապարհորդութեան այսինքն միանգամ երթեւեկութեան իրաւունք ունին։

Այս բաժանորդական տոմսակներուն վերաբերեալ ցուցակք եւ կանոնագրութիւնք վերոյիշեալ կայարանաց մէջ հրատարակեալ են։ Լաւագոյն տեղեկութիւն ստանալ ուզողներուն նոյն կայարաններուն եւ կամ վարչութեան գրասենեակներուն դիմելը կը խնդրուի։

Ցանուցեալս տարիէն վար գպրոցի աշակերտք դարձեալ միամեայ տոմսակներուն կէս գնովը պիտի կարենան ճանապարհորդել առանց եռամեայ եւ վեցամեայ տոմսակաց իրաւունք ունենալու։ 14—7

17 մարտ 1884

Կ. Պոլիս, Վարչութիւն

Արեւելեան Երկաթուղեաց

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԳԷՐԻ

ԻԼԱՆ

1700 գրչէ Հինտ եաղը
1500 „ Իւսթիւփիւ
700 „ Ինճէ գրննապ
150 „ Գալրն „

Թահնիյէ իտարէսի իշխուն մահֆուզ նիւմունէլէրինէ թէվֆիգէն պալատէ մուհարրէր տէօրթ գալէմ էշեա միւպարեա օլունճաղընտան, իթիայա թալիպ օլանլարրն մարտրն 25 ինճի կիւնինէ գատար հէր կիւն լէվգաղիմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի։

20 մարթ 1300 3

ԻԼԱՆ

Պիլ ճիւմլէ ալայ վէ թապուրլար խասթախանէլէր էյիւն, էճզա անպարրնա միւպարեա օլունճաղ օլան էճզայի թրպպիյէ վէ պայթարիյէ վէ ալաթը սիրէնչարիյէ վէ էշեայի պէնտիյէ վէ սայիրէնին ֆիյաթը մաալիւմէլէրի իւէ, թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, իչպու մարթը բումինին 28 ինճի կիւնիւ թէքբար պիլ միւնաքասա գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն վէ 29 ունճու կիւնիւ տախի թէքարրիւր իտէն ֆիյաթլէրտէն 5 0/0 թէնզիլի գապուլ օլունճաղընտան իթիայէ թալիպ օլանլարրն լէվգիմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի։

20 մարթ 1300 3

ԻԼԱՆ

Նիզամիյէ սէրաճխանէ անապ-

օլան մալիւմ էլ մրդտար քէօհնէ էշեայի սէրաճիյէնին իչպու թարիխտէն իթիպարէն հեր չարչէնպիհ կիւնլերի անպարը մէզքիւրտէ միւզայէտէսի պիլ իճրա ֆիրուխթ օլունաճաղընտան, իչթիրայէ թալիպ օլանլարըն սաաթ 3ուէն 6ա գատար անպարը մէզքիւրէ կելմէլերի։

20 մարթ 1300 3

ԻԼԱՆ

Նիզամիյէ երզազ անպարը իչիւն մահֆուզ նիւմունէսի վէճհ իլէ, 140,000 գըյէ չէքեր միւպայեա օլունաճաղընտան իթայա թալիպ օլան վէ չէրայիթինի աղնամագ իսթէյէնլերին, իչպու մարթը բումինն 22 ինճի կիւնինէ գատար հեր կիւն լէվազիմաթը ուժումիյէ տայրէսինէ կելմէլերի։

17 մարթ 1300 1

ԵՐԹԵԻԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

ԸՆԴ ԴԷԼ ԱՆԷԼԷՍ, Կ. Պոլսոյ ԵՒ Օրէսայէ

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՒՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալլանս	2,000	Լէբանդա	4,500
Ամէրիք	3,000	Մարէնկօ	4,300
Արիս	1,300	Մարգարէ	2,500
Պասան	3,300	Մէրք	2,000
Պօրտիս	2,200	Նէր	2,000
Պրաք	2,000	Սիրէլք	5,000
Գէյզ	2 600	Օրլանդա	3,000
Դէլէֆս	2,500	Սդրանդա	4,500
Գամա	2,100	Սդրա	2,000
Գարդ	2,000	Բաւֆէթ	1,200
Գօմ	2,700	Բալէրմ	3,200
Տէրա	2,500	Բարդէք	1,700
Տօմին	1,800	Քէրդ	2,800
Տրաւ	2,600	Ռիալտա	4,400
Էրարդ	2,600	Ռիալտա	3,200
Ֆալտն	800	Ռօնլիք	3,000
Ֆէրա	1,700	Ռօմանա	3,300
Ֆլամինիա	1,600	Ռօմա	3 500
Կալէնտա	3,500	Սալէրնա	4 000
Կէրա	2,200	Սաբէտա	2,000
Կոզ	1,800	Սէլէնէ	2,000
Կրանտա	2,200	Սօրենդա	4,300
Հանիա		Թասոս	1,200
Հէրա	2,000	Թ. Ռէլիքն	3,000
Հէրմէլիս	3,000	Թէլիէր	1,300
Հիմալէրդ	1,200	Թօրէտա	2,800
Ճէնա	2,300	Քանդա	3,600
Քէլտ	2,000	Եէտա	3,600
Քօմ	2,200	Զէրտա	1,000
Լէս	2,000	Զէրտ	140

Թէլիպ չոգենաւն սաա հասաւ, եւ բեռը պարպելէ յետոյ Օտէսա պիտի ուղեւորի։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖԻԼԻՊԷՐԻՔ ՀԻԼՏ
Գործակալ
Թիւ 17–18, Քիւչիւք Միւլէթ խան
Ղալաթիա։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Երկար տարիներէ ի վեր փարիզուն մէջ առեւտրական գործովը զբաղող Յովհաննէս Էֆէնտի Թիւյսիւզեան իւր հայրենակցաց կը նուիրէ իւր փորձառութիւն, ժրաջան եւ հաւատարիմ միջնորդութիւնը առեւտրական ամէն տեսակ գործողութեանց համար համեստ միջնորդագնով. հասցէն է

M. O. Tuyssuzian,
26 Rue des Batignolles
Paris

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒ

Որ-ոմբոզ տոնի մ'առթամ կը բանին Լիվերբուլ և Մէլբուրնի մէջ։

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանի	7,000	Մալա	3,000
Ադլա	3,000	Մոբոտս	2,500
Անիբէյ	3,000	Նանր	2,500
Պոդնի	4,600	Բաֆնի	5,000
Պոնվէլ	3,800	Բալիի	3,200
Պուլտ	2,500	Բալթոր	3,000
Պրինիլ Քոյն	1,200	Սերվիա	7,800
Սէֆալոնի	5,000	Սէրեի	4,600
Քոպալնի	4,700	Սարկօս	3,000
Շերդոբլ	2,000	Սամրի	3,000
Տէրբար	2,500	Սէրտ	3,000
Կուլի	4,000	Թրիֆ	3,000
Քէտար	2,500	Թրինիդատ	2,500
Մարնան	3,000		

Քէտար չոգ. նաւապետ ճոնէս, ապրիլ 4ին Լիվերբուլէն սատ կ'սպասուի։

Սառրագրեալս արտօնութիւն ունի ճանաչուած եւ վաճառք ընդունիլ նիւ Եորքի եւ Պոսդընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ-Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով։

Դիմել առ
ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ, Գործակատար.
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան
Ղալաթիա։

ՖՐԻՏ. ԼԷՅԼԱՆԴ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒ

Որ կանոնաւորապէս կը բանին Լիվերբուլ եւ Աբերտէլէյ մէջ։

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալբերտ	2,500	Ֆաֆնեան	3,700
Ալ զասան	2,500	Ֆլամինեան	3,700
Անդալուզեան	2,500	Ֆլավեան	3 700
Ամերիան	2,500	Իսպերեան	3,500
Արապեան	3,700	Իլլիրեան	3,500
Պավարեան	6,000	Իտալեան	5,500
Պուլկարեան	6,000	Լեհական	2,200
Քամբրիեան	800	Լիկարեան	2,500
Սայրենեան	2,000	Լէհական	800
Տորոյ	700	Օբերոյ	700
Էմիրլեան	3,700	Բերեան	3,800
Ֆրանսական	3,700	Վալենսիան	6,800
Ֆրիսեան	3,700	Վիրջինեան	6,800

Ֆլամինեան չոգենաւը, նաւապետ Մուր, յառաջիկայ երեքշաբթի Լիվերբուլ պիտի ուղեւորի Զմիւռնիոյ ճանբով։

Շաբաթական չոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվերբուլի եւ Պոսդընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեղուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐԴ ԼԱՖՈՆԴԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլէթ խան, Ղալաթիա

Նաւատեարք, Պարոնայք Ֆրէտ. Էյլանտ եւ ընկ. Լիվերբուլ
Գործակալներնիւ

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն.
Ճիպրալտար, Գ. Գ. Քարվըր եղբարք.
Ալէքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման եւ ընկ.
Մալդա, Ա. Քամիլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկօրտադոյ.
Զմիւռնիա, Գ. Ուիդոլ եւ ընկ.

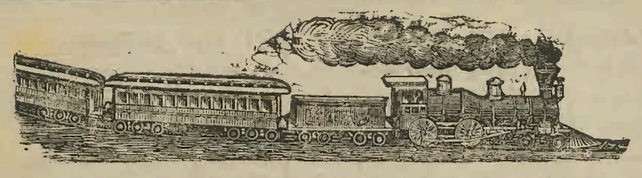

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ — ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵԻԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒԶԻՒՔ—ԶԷՔՄԷՃԷԻ

Մեսեալ 1 Ապրիլ (Ն. Տ.) 1884, մինչեւ յետոյ պատուիրելիք

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒԶԻՒՔ—ԶԷՔՄԷՃԷ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՅ																							
	4	2	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	62	64	66
	Առաւօտ											Իրիկուն											
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս . . . . Երթ	6 14	7 15	7 42	8 14	8 43	9 12	9 42	10 20	10 39	11 17	11 49	12 52	1 27	2 26	3	3 34	4 4	4 40	5 11	5 42	6 1	6 26	6 57
Գում-գապու	6 25	7 27	7 53	8 25	8 54	9 23	9 53	10 30	10 49	11 28	12	1 2	138	2 37	3 11	3 45	4 15	4 51	5 22	5 53	6 12	6 37	7 8
Եէնի-գապու	6 29		7 57		8 58			10 34	10 53	11 32	12 4	1 6	142	2 41	3 15	3 49	4 19	4 55	5 26	5 58		6 42	7 13
Տավուտ փաշա	6 32		8					10 37	10 56	11 35	12 7	1 9	1 45	2 44	3 18		4 22		5 29	6 1		6 45	7 16
Սամաթիա	6 37		8 6		9 4			10 42	11 1	11 40	12 12	1 14	1 50	2 49	3 23	3 55	4 27	5 1	5 34	6 6		6 50	7 21
Եէտի-գուլէ	6 42	7 41	8 12	8 33	9 10	9 31	10 1	10 46	11 4	11 45	12 15	1 17	1 53	2 54	3 26	4	4 30	5 7	5 37	6 9	6 22	6 54	7 27
Մաքրիգիւղ	6 54	8	8 25		9 23			10 59		11 58				3 6		4 14		5 21			6 36		7 39
Այ-Սթէֆանոս		8 14	8 36		9 33			11 10		12 10						4 25		5 32			6 50		
Քիւչիւք-Զէքմէճէ ժամ		8 25								12 19											6 59		

ՔԻՒԶԻՒՔ—ԶԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՅ																					
	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	61	63	65	1
	Առաւօտ										Իրիկուն											
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք-Զէքմէճ . Երթ			7 34									1 16										6 38
Այ-Սթէֆանոս			7 44		8 42		9 38			11 17		1 27						4 39		5 54		6 51
Մաքրիգիւղ	6 30	7 23	7 57		8 54		9 49			11 30		1 40			3 13			4 51		6 7		7 5
Եէտի-գուլէ	6 44	7 37	8 11	8 38	9 9	9 37	10 2	10 12	11 12	11 44	1 22	1 54	2 21	2 55	3 27	3 59	4 35	5 6	5 42	6 23	7	7 26
Սամաթիա	6 49	7 41	8 15	8 42	9 13	9 41		10 16	11 16	11 48	1 26	1 58	2 25	2 59	3 31	4 3	4 39	5 10		6 27		
Տավուտ փաշա	6 54	7 46		8 47		9 46		10 21	11 21	11 53	1 31		2 30	3 4	3 36	4 8	4 44					
Եէնի-գարու	6 58	7 49	8 21	8 50	9 19	9 49		10 24	11 24	11 56	1 34	2 4	2 33	3 7	3 39	4 11	4 47	5 16		6 33		
Գում-գապու	7 3	7 54	8 26	8 55	9 24	9 54	10 11	10 29	11 29	12 1	1 39	2 8	2 38	3 12	3 44	4 16	4 52	5 21	5 52	6 38	7 10	7 40
Կ. Պոլիս . . . Ժամում	7 12	8 3	8 35	9 4	9 33	10 3	10 20	10 38	11 38	12 10	1 48	2 17	2 47	3 21	3 53	4 25	5 1	5 30	6 1	6 47	7 19	7 50

Խոշոր ծրարներն անխտիր կ'ընդունուին ամէն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարներն Պոլսէն Մաքրիգիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց միջեւ բանող կառախմբոց մէջ։

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ եւ Մէլբուրնի դէպ բանող շոգենաւ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոբոս	4,200	Ուլէրիա	3,000
Ֆարս	4,000	Նէբրիս	3,000
Օմանլէ	4,000	Բէրա	3,000
Սեսոստրիս	3,250	Ադլանդէյ	1,700
Թեոդ	3,250	Լոտոս	800
Մակոլա	3,250	Օլինդա	800
Նէբա	3,250	Սէոլ	750
Մարեոմիս	3,250		

Ֆարս չոգ. նաւապետ Գուբբր, ընդհանուր վաճառքով Լիվերբուլէն սատ կ'սպասուի ուրբաթ օրն։

Վերոյիշեալ չոգենաւք չքեղապէս յարդարուած են ճանբորդներու համար։

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈՒ եւ ԸՆԿ.
Գործակատար
Մէյտանլըգ սոգագ, Պոլիս

Ցնօրէնութիւն, Լիվերբուլ,
ՃԷՑՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.
34, Ճէյմս Սթրիդ, Լիվերբուլ
Գործակալներնիւ

Ալէքսանդրիա Ռ. Ճ. Մոս եւ Ընկ.
Պէյրութ Ց. Բաթթարաքի
Կ. Պոլիս Ց. Վ. Ուիթոլ եւ Ընկ
Դարգանէլ Ֆրանք Քալվէրթ
Ճիպրալթար Սմիթ, Իմոս եւ Ընկ.
Մալթա Սմիթ եւ Ընկ.
Իզմէնտէրուն Լէվի, Ֆրանք եւ Ընկ.
Զմիւռնիա Գ. Ք. Ուիթալ եւ Ընկ.
Շիրա Ն. Ք. Բէտրոսեան

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ, Մէլբուրնի ԵՒ Օրէսայէ դէպ կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այ Սոֆիա	3,000	Պրքս
Աբարտ	2,500	Ռոբրս
Արտաֆա	2,500	Քրուիքչանք
Լատնիա	2,500	Ուիլքս
Մասէտոնիա	3,500	Մարշ
Բոսֆէրա	2,800	Ֆօթերմիլ

Բոսֆէրա չոգենաւն ի մօտոյ Լիվերբուլ պիտի ուղեւորի։

Այս չոգենաւք կին գամպոզներ ալ ունին։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիր. ներու եւ Ամերիկայի համար։

Ամէն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալ

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիայէ Լիոնէն դէպ կանոնաւորապէս բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամէն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը։

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Տրապզոն, Պաթում եւ Բոզի պիտի երթայ Լ. Մէօղ չոգենաւն, որ մարտ 26ին Մարսիլիայէն եւ ապրիլ 2ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Նաւագէնքի, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՈՔԷ ԲԸՊՈՒԼ
Մոմհանէ փողոց, Թիւ 141

ԴԵՂԱՐԱՆ ԷՐՃԻԵԱՍ

ԵՒ ԶԿԱՆ ԻՒՂԻ ՄԵՆ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Եէնի ճամի Բօսթանճանէին դիմացը 12 թուով Դեղարանն այս անգամ Դեղարան Էրճիեաս անունով կը շարունակուի. ու մօտերս Նորվեկիացի ամենաընտիր ձկան իւղէն մեծ քանակութեամբ բերուած ըլլալով՝ օխայով ու տակառով կը ծախուի. նաեւ այլ եւ այլ ընտիր քօնեաքներ (ֆին շամբաներ) հատով եւ սնտուկով կը տրուի։

Ցիշեալ Դեղարանն ամէն օր Տօք. Յատարեան առտուները եւ Տօք. Այվազեան էֆէնտին կէսօրէն մինչեւ իրիկուն կը գտնուին։ 44

Ֆրանսայի Լաւագոյն Էրէյիներու ամէն հոտավաճառաց և վարսայարդարաց տուն։

La VELOUTINE
Poudre de Riz spéciale
PRÉPARÉE AU BISMUTH
Par CHles FAY, Parfumeur
PARIS — 9, Rue de la Paix, 9 — PARIS

ՎԻՇԻ

Վուլտրինի, փոքրիկ 22 Պուլվար, Մոնմարթր։

GRANDE GRILE· — Աւշային տկարութիւնք, մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք լեարդի եւ փայծաղի, խցումն, ներքին գործարանաց խցմունք, մաղձային քար եւայլն։

HOPITAL· — Մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք ստամոքսի, ծանրութիւն, դժուարամարսութիւն, ախորժակի պակասութիւն ստամոքսի, ջղացաւ, անմարսութիւն։

CÉLESTINS· — Երիկամանց և փամփուշտի տկարութիւնք, միզական աւազ եւ միզական քար, յօդացաւ, շաքարախտ (Տիապէթ), սպիտակուց—միզական (Ալպիւմինուրի)։

HAUTERIVE· —Երիկամանց եւ փամփուշտի տկարութիւնք, աւազ, քար, յօդացաւ, շաքարամիզութիւն, սպիտակուց—միզական։

Աղբիւրին անունը պէտք է փնտռել շիշերուն քաքսիլին վրայ։

Պօլսոյ ամէն դեղագործաց եւ դեղավաճառաց քով կը գտնուի։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՑ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 21 մարտ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա 3 ամիս, ղրշ. 109,7/8 առ Անգլ. լիր.
Փարիզ 3 » Ֆր. 22,92 1/2 առ Օսմ. լիր.

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵՔՂԹՈՑ

Օսմ. Քոնս. գոցուեցաւ	9,19
բացուեցաւ	9,20
կէս օրին	9.20 1/2
Եգիպտ. միաց. բաց. ոսկի	74, 20
Բումէլիի երկաթուղի	41,50
	Անգլ. լիր
Օսսիէթէ ժէնէրալ	4, 4
» Օթոման	3,31
Կ. Պոլսոյ Պանքան	6,36
Քրէտի ժէնէրալ 6% Օսմ. լիր	7,
Փոխ. 1863 (Մուլ.) 6% Ֆր.	57,
» 1865 » 6%	55,
» 1869 (Բինար) 6%	48,
» 1872 (Պոն ռիւ թրէզոր)	17,
» 1873 (Բինար) 6%	43,
Լաւրիում	110

Թրամուայ Օսմ. լիր	290
Թղթադրամ »	1500
Հէվալէսիզ	20,
Բէյօր	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրշէն) Ղրշ.

Անգղիական սակի	110 5
Գաղղիական »	87 25
Բոլ	90 10
Գրիմից	81 15
Գաապոն թուղթ (գաբիք)	339
» արծաթ (նոր)	39 15
Մէճիտիէի տարբերութիւն	108 10
Վենետոց	102 35
Ջենովա	102 30
Ֆլորանս	100 20

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 1 ապրիլ

Անգղ. Քոնս.	102 3/16
Օսմ. »	8 5/8
Փոխ. 1865	10 3/4
» 1869	9 3/4
» 1871	69 1/4
» 1872	16
» 1873	8 5/8
» 1877	80 3/4
Պանք Օթոման	16 1/8
Ռուս. փոխ. 73ի	91 7/8
Եգիպտ. միացեալ	67 3/8
» արտաքին	92 5/8
Տայրա Սանիէ	66 3/4
Փոխ. Ռուշիլա	89 1/4
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	25.424

Փարիզ 1 ապրիլ

Գաղղ. Քոնս. 3 0/0	76,05
» » 4 1/2 0/0	107·45
Օսմ. Քոնս.	3,67 1/2
Փոխ. 1865 Ֆր.	52
» 1869	49
» 1873	43,
Օսմ. Երկաթուղի	41,37 1/2
Պանք Օթոման (գ. կ.)	653,75
Քրէտի Լիոնէ (գ. կ.)	543,75
Ռուս. փոխ. 3 առ 0/0 (1877)	96 1/2
» » Արեւելեան	
Իտալ. Քոնս.	94 15
Եգիպտ. միացեալ	340,
Փոխանակագիր Լոնտրայի վրայ	25,23

Վիէննա 1 ապրիլ

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	121,50
Բումէլիի երկաթուղի	19,80

ԿԷՍ ՕՐ 5,28